

Ο Καβάφης επί αστικού λεωφορείου αναστοχαζόμενος το «Rethink Athens». Ή πώς τα «πολιτιστικά ιδρύματα» αποφασίζουν για τις πόλεις, την τέχνη και τις ζωές μας.

Το «Rethink Athens» είναι το πιο γνωστό και συζητημένο σχέδιο από όσα (υπο)κινούνται, εκπορεύονται και διαφημίζονται από τα μεγάλα ιδιωτικά ιδρύματα «πολιτισμού» που τις τελευταίες δεκαετίες, και εσχάτως με όλο και μεγαλύτερη ένταση, καθορίζουν τις καλλιτεχνικές και όχι μόνο δραστηριότητες της Αθήνας και της μείζονος αττικής χώρας. Και είναι ίσως απορίας άξιον γιατί το Ίδρυμα Ωνάση θέλησε να δώσει τόση δημοσιότητα στην «ανάπλαση» της Πανεπιστημίου και στα ευρύτερα όνειρά του για «αναστοχασμούς» όλου του κέντρου της Αθήνας. Είναι δηλαδή απορίας άξιον γιατί αποκάλυψε με τόσο «αναφανδόν» και απροκάλυπτο τρόπο την επιθυμία του να παρέμβει στην αγορά γης της πρωτεύουσας, τη στιγμή που όλα τα άλλα αντίστοιχα ιδρύματα, από το Μέγαρο της δεκαετίας του '90 ως την Εθνική Βιβλιοθήκη και τη Λυρική του Ιδρύματος Νιάρχου προσφάτως προτιμούσαν να επιδρούν με τρόπο πολύ πιο καλυμμένο και διακριτικό.

Η πολιτιστική πολιτική του «Ιδρύματος Ωνάση» και της «Στέγης» καινοτομεί σε σχέση με την παραδοσιακή πολιτική των αντίστοιχων ιδρυμάτων κυρίως σε ό,τι αφορά την απροκάλυπτη προσπάθεια επιβολής. Τελευταίο κρούσμα η υπόθεση του Αρχείου Καβάφη. Η κοινή γνώμη πληροφορήθηκε την ιδιοποίηση του «Αρχείου» από το Ίδρυμα Ωνάση εξαιτίας της «δράσης» με τους ξεκάρφωτους καβαφικούς στίχους που αναρτήθηκαν στα αστικά λεωφορεία προκαλώντας την περιέργεια, τον γέλωτα και την αγανάκτηση. Αλλά η υπόθεση Καβάφη πήγε πολύ μακρύτερα, καθώς εξέχοντες Έλληνες και Ευρωπαίοι νεοελληνιστές βρέθηκαν απειλούμενοι από το Ίδρυμα, που προσπαθεί να ελέγξει κάθε παλιά, πρόσφατη ή μελλοντική εργασία πάνω στην καβαφική ποίηση επισείοντας ακόμα και το φόβητρο των μηνύσεων.

Οι παρεμβάσεις των «ιδιωτικών πολιτιστικών ιδρυμάτων» γίνονται, βοηθούσης της κρίσης και της υποχώρησης των κρατικών πολιτικών για τον πολιτισμό, όλο και πιο θρασείες. Αφορούν εξίσου τη γη της Αττικής, τη χρήση και τις επενδύσεις που της επιφυλάσσουν τα «ιδρύματα», όσο και την εμπέδωση της νεοφιλελεύθερης και μεταμοντέρνας αντίληψης πάνω στο καλλιτεχνικό φαινόμενο και τον πολιτισμό γενικά. Η σπέκουλα πάνω στη γη και η ιδιοποίηση του πολιτισμού δεν είναι απλώς αλληλένδετες, είναι κυρίως πλευρές της ίδιας νεοφασιστικής πραγματικότητας.

ΕΛΕΝΑ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ Ιστορικός της Αρχαιότητας.